

Sabiedrības ar ierobežotu atbildību dalībnieka uzņēmuma kontroles funkciju problēmjautājumi

Sergejs Aleksejevs

Rīgas Stradiņa universitāte, Juridiskā fakultāte, Latvija

Ievads. Komerclikuma 136. pantā noteikts, ka sabiedrības ar ierobežotu atbildību dalībnieks ir persona, kas ierakstīta dalībnieku reģistrā, ja likumā nav noteikts citādi. Dabūtājs iegūst dalībnieka statusu ar dienu, kad sabiedrība ierakstīta komercreģistrā. Daļa sniedz dalībniekam tiesības piedalīties sabiedrības pārvaldē, peļņas un mantas sadalē likvidācijas gadījumā, kā arī citas likumā un statūtos paredzētas tiesības. Praksē nereti rodas domstarpības starp dalībnieku un komersanta izpildinstitūciju – valdi.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis ir apzināt un izvērtēt dalībnieka tiesību realizācijas aspektus un ierobežojošos mehānismus; noskaidrot iespējamās šķēršļus tiesību realizācijai un atrast ceļus to novēršanai. Pētījuma izstrādē izmantota analītiskā un salīdzinošā metode. Pētnieciskā darba informatīvā bāze ir nacionālie tiesību akti, kā arī tiesu prakse.

Rezultāti. Dalībnieks realizē savas tiesības dalībnieku sapulcēs, turklāt dalībniekam ir tiesības pieņemt lēmumu bez dalībnieku sapulces sasaukšanas. Valde ir kapitālsabiedrības izpildinstitūcija, kura vada un pārstāv sabiedrību. Sabiedrībā ar ierobežotu atbildību valdes locekļu ievēlēšana un atsaukšana ir dalībnieku sapulces kompetencē. Dalībniekam ir tiesības saņemt no valdes informāciju par uzņēmuma darbību un iepazīties ar visiem tā dokumentiem. Tikai valdei ir tiesības sasaukt dalībnieku sapulci. Valdes locekļa ievēlēšanai ir nepieciešama viņa piekrišana, kā arī dalībnieku sapulces lēmums par ievēlēšanu. Tikai valde ir likumiskais sabiedrības ar ierobežotu atbildību pārstāvis, kas tiesīgs rīkoties tās vārdā attiecībā ar trešajām personām. Tā kā par sabiedrības ar ierobežotu atbildību likumisko pārstāvi var būt tikai konkrēta institūcija – valde, tad ne dalībnieku sapulce, ne padome nevar izveidot alternatīvu institūciju, kas aizvietotu vai dublētu valdes pārstāvības tiesības. Atsevišķa valdes locekļa atstādināšana nenozīmē, ka arī pārējiem valdes locekļiem ir atņemtas valdes locekļu pilnvaras, tai skaitā pienākums sasaukt dalībnieku sapulci, lai izskatītu jautājumu par atstādinātā vai atstājušā valdes locekļa darbības izbeigšanu.

Secinājumi.

1. Pašreizējais mehānisms nenodrošina dalībnieku vairākuma tiesības un ātras reaģēšanas pasākumu kopumu, ja sabiedrības ar ierobežotu atbildību izpildinstitūcija – valde –, viņuprāt, rīkojas pretēji likumam un sabiedrības interesēm.
2. Darbībai valdes locekļa amatā ir raksturīga izteikta uzticība valdes loceklim.
3. Lai nivelētu valdes ekskluzīvās tiesības sasaukt dalībnieku sapulci, dalībniekiem, kas pārstāv vairāk nekā pusi balsstiesīgā pamatkapitāla, nepieciešams piešķirt tiesības sasaukt dalībnieku sapulci.
4. Tiesību līdzsvara sasniegšanai un, lai nepieļautu dalībnieku jau pieņemto lēmumu neizpildi, ieteicams precizēt Komerclikuma 217. panta redakciju, ka valdei ir tiesības iesniegt prasību tiesā par dalībnieku sapulces atzīšanu par spēkā esošu tikai tad, ja par šādu lēmumu nobalsoja mazāk nekā puse balsstiesīgā pamatkapitāla pārstāvju.
5. Nepieciešams papildināt Komerclikuma 194. pantu ar detalizētāku aprakstu, kādu informāciju un cik bieži drīkst saņemt dalībnieks no sabiedrības ar ierobežotu atbildību valdes.